

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
GRAD GRAČANICA

PREDLAGAČ
Gradonačelnik

RAZMATRA
Gradsko vijeće

OBRAĐIVAČ

Služba za poduzetništvo,
lokalni razvoj i finansije

IZVJEŠTAJ
o provedenim poticajnim mjerama
i njihovim efektima u poljoprivredi u 2024. godini
na području Grada Gračanica

Gračanica, maj 2025. godine

Izvještaj o provedenim poticajnim mjerama i njihovim efektima u poljoprivredi u 2024.godini na području Grada Gračanica

Zakonom o poljoprivredi ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 88/07, 4/10 i 7/13) definisane su mjere kojima se realizuju ciljevi poljoprivredne politike u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ove mjere se, s obzirom na područje djelovanja, dijele na mjere:

- tržišno-cjenovne politike,
- strukturne politike,
- zemljišne politike i
- mjere novčanih podrški u poljoprivredi.

Mjere novčanih podrški u poljoprivredi su novčana sredstva iz budžeta koja imaju za cilj podršku poljoprivrednoj proizvodnji i razvoju ruralnih područja. Novčane podrške u sklopu mjera podrške proizvodnji provode se kroz model poticaja proizvodnji, a plaćanja u sklopu mjera strukturne politike provode se kroz: model kapitalnih ulaganja, model ruralnog razvoja, model podrške dohotku i model ostalih vrsta podrški.

Novčane podrške koje se dodjeljuju kroz model poticaja proizvodnji su transferna plaćanja, koja kao dodatni iznos (premiju) dobijaju poljoprivredni proizvođači po jedinici robne proizvodnje određenih proizvoda ili po jedinici proizvodnih kapaciteta (površini pojedinih kultura i grlu određenih vrsta stoke). One imaju zadatak da stimuliraju proizvodnju određenih proizvoda koji imaju strateško značenje (osnovni prehrambeni proizvodi), kao i proizvode od posebne važnosti (autohtone pasmine stoke, rijetke sorte pojedinih vrsta bilja i sl.), zatim da omogućie realizaciju onih proizvoda čiji su troškovi proizvodnje iznad tržišnih cijena i usklade kupovno sposobnu potražnju potrošača i otkupne cijene pojedinih proizvoda.

Izbor prioriteta za novčanu podršku korisnicima prava-poljoprivrednim gazdinstvima, novčani iznosi za pojedine vrste podrški i uslovi koje moraju ispunjavati poljoprivredna gazdinstva da bi ostvarila pravo na novčanu podršku, definisani su Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 42/10 i 99/19; u daljem tekstu: Federalni zakon) i Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Tuzlanskog kantona ("Službene novine Tuzlanskog kantona" broj: 8/14, 2/16, 4/18, 12/20 i 10/24; u daljem tekstu: Kantonalni zakon) i podzakonskim aktima donesenim na osnovu navedenih zakona.

Jedan od općih uslova za ostvarivanje prava na novčanu podršku je da je korisnik upisan u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata. U navedene registre koje vodi Odsjek za privredu, poljoprivredu i ruralni razvoj, prema trenutnom stanju, upisano je ukupno 3.505 poljoprivrednih gazdinstava i to 3.349 porodična gazdinstva i 156 pravnih subjekata (30 privrednih društava, 3 zadruge, 119 obrta, 2 udruženja i 2 ostali pravni subjekti).

I Realizacija novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: federalna podrška)

Novčane podrške iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine realizirane su u skladu sa Federalnim zakonom, Programom utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i poduzetnicima-Poticaj za poljoprivredu", utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2024. godinu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 25/24; u daljem tekstu: Federalni program), Pravilnikom o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 43/24, 73/24, 91/24 i 104/24), Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ruralnog razvoja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 33/24 i 62/24) i Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ostalih vrsta novčanih podrški u poljoprivredi ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 74/24).

Novčane podrške u sklopu mjera poticanja proizvodnje realizovane su kroz model poticaja proizvodnji, dok su novčane podrške u sklopu mjera strukturne politike realizovane kroz model ruralnog razvoja i model ostalih vrsta podrški.

Pravilnikom o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji propisani su opći i posebni uslovi koje moraju ispuniti fizička i pravna lica (u daljem tekstu: klijenti) za ostvarivanje prava na novčanu podršku u oblasti biljne i animalne proizvodnje, propisana potrebna dokumentacija i obrasci, način isplate, te nadzor i kontrola. Zahtjeve za ostvarenje novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji klijenti podnose Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Kantonalno ministarstvo).

Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčane podrške po modelu ruralnog razvoja propisani su opći i posebni uvjeti koje moraju ispuniti klijenti za ostvarivanje prava na novčanu podršku po modelu ruralnog razvoja. U 2024. godini su po ovom modelu bile planirane novčane podrške za investicije u poljoprivredna gazdinstva (investicije u nove poljoprivredne mašine i priključne uređaje za biljnu i stočarsku proizvodnju, investicije u novu opremu za biljnu i stočarsku proizvodnju), sufinansiranje nabavke visoko kvalitetne rasplodne stoke, investicije u izgradnju ili proširenje, odnosno opremanje novih građevinskih objekata u svrhu obavljanja biljne proizvodnje, stočarstva i ribarstva, investicije u podizanje višegodišnjih nasada, podrška za legalizaciju građevinskih objekata i ispunjavanje okolišnih standarda, investicije u izgradnju ili proširenje građevinskih objekata i novčane podrške za organsku proizvodnju (certifikacija organske proizvodnje). Kroz ovaj model finansirana je i podrška investicijama u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije, koja se realizuje u saradnji sa Razvojnomo bankom Federacije BiH, u okviru mjera iz člana 15. Federalnog programa.

Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ostalih vrsta novčanih podrški u poljoprivredi propisani su opći i posebni uvjeti koje moraju ispuniti klijenti za ostvarivanje prava na novčanu podršku po modelu ostalih vrsta podrški, potrebna dokumentacija i obrasci, način isplate, te obaveze klijenata. Kroz ovaj model finansirane su sljedeće vrste podrški: sufinansiranje troška premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji, sufinansiranje organizovanja stručnih skupova, simpozija, seminara i sajmova, sufinansiranje realizacije projekata od značaja za Federaciju BiH, sufinansiranje organizovanja poljoprivrednika, sufinansiranje troškova standardizacije proizvoda, odnosno proizvodnje, podrška različitim programima pokretanja proizvodnje, poticanja jesenje sjetve i slične mjere koje nisu obuhvaćene ostalim modelima, te mjere zemljišne politike.

Zahtjeve za ostvarivanje novčane podrške po modelu ruralnog razvoja i modelu ostalih vrsta novčanih podrški klijenti su podnosili direktno Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo).

Jedan od općih uvjeta za ostvarivanje prava na novčanu podršku je upis klijenata, odnosno podnosioca zahtjeva, u Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata.

Federalnim programom je propisano da klijenti, koji su u Registru poljoprivrednih gazdinstava upisani kao porodično poljoprivredno gazdinstvo, mogu ostvariti maksimalnu novčanu podršku do 15.000,00 KM godišnje po modelu poticaja proizvodnji.

Ova mjera, kojom se samo za pravna lica i obrte omogućava ostvarivanje prava na novčanu podršku u iznosu većem od 15.000,00 KM u okviru animalne i biljne proizvodnje, ima za cilj stimulisanje samozapošljavanja u oblasti poljoprivrede.

Na području Grada Gračanica imamo ukupno 119 obrta čija je osnovna djelatnost poljoprivredna proizvodnja, od čega najviše iz Stjepan Polja (22), Malešića (18), Gračanice (11) te Doborovaca (10).

Kantonalno ministarstvo je vršilo obradu zahtjeva za novčanu podršku iz federalnog budžeta u skladu sa odredbama Federalnog zakona, Federalnog programa, Pravilnika o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji i Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj: 2/98, 48/99 i 61/22).

U tabeli 1. prikazane su vrste podrški po modelu podrške proizvodnji sa iznosom novčane podrške po jedinici mjere i ukupnim iznosom u 2024.godini iz Budžeta Federacije BiH za Grad Gračanica.

Tabela 1.

r/b	Vrsta proizvodnje	Ostvarena novčana podrška u 2024. godini (KM)	Osnovno plaćanje pravne osobe i obrti (KM/ha)	Osnovno plaćanje fizičke osobe (KM/ha)	Dodatak na osnovno plaćanje (KM/ha)	Dodatak za dizel (KM/ha)	Dodatak za organsku proizvodnju	Jedinica mjere
	MODEL PODRŠKE PROIZVODNJI							
A/1	BILJNA PROIZVODNJA							
A/1-1	Proizvodnja ratarskih povrtlarskih, voćarskih kultura grožđa i maslina							
1.	Hljebna žita	37.760,00	500,00	500,00	400,00	100,00	200,00	ha
2.	Stočna žita	85.354,00	500,00	400,00	-	100,00	200,00	ha
2a.	Kukuruz u zrnu	0,00	500,00	500,00	100,00	100,00	200,00	ha
3.	Krmno bilje	129.751,00	500,00	400,00	-	100,00	200,00	ha
4.	Uljarice	0,00	500,00	400,00	200,00	100,00	200,00	ha
5.	Heljda	0,00	500,00	400,00	200,00	100,00	200,00	ha
6.	Ljekovito i aromatično bilje	0,00	500,00	400,00	200,00	100,00	200,00	ha
7.	Povrće	50.815,20	500,00	500,00	3.400,00	100,00	200,00	ha
7a.	Krompir merkantilni	0,00	500,00	500,00	3.400,00	100,20	200,00	ha
8.	Grožđe i masline	0,00	500,00	-	1.900,00	100,00	200,00	ha
9.	Voće	0,00	500,00	-	1.900,00	100,00	200,00	ha
10.	Duhan	0,00	500,00	400,00	1.500,00	100,00	200,00	ha
	UKUPNO BILJNA PROIZVODNJA	303.680,20						
A/1-2	Proizvodnja deklarisanog sjemena							
11.	Strna žita (naturalno)	0,00	-	-	-	-	-	ha
11a.	Strna žita (dorađeno)	0,00	500,00	-	900,00	100,00	200,00	ha
12a.	Kukuruz, soje i suncokreta (deklarisano)	0,00	500,00	-	1.100,00	100,00	200,00	ha
13.	Krompira (osnovno sjeme)	0,00	500,00	-	3.500,00	100,00	200,00	ha
14.	Krompira (certificirano sjeme)	0,00	500,00	-	3.300,00	100,00	200,00	ha
	UKUPNO DEKLARISANO SJEME	0,00						
A/1-3	Proizvodnja deklarisanog sadnog materijala							
15.	Krošnjastog voća	0,00	0,70	-	-	-	-	kom
16.	Jagodičastog voća (borovnica i brusnica)	0,00	0,50	-	-	-	-	kom
16a.	Malina i kupina	0,00	0,50	-	-	-	-	kom
16b.	Jagoda (frigo sadnica)	0,00	0,10	-	-	-	-	kom
17.	Vinove loze	0,00	0,70	-	-	-	-	kom
	UKUPNO DEKLARISANOG MATERIJALA	0,00						
A/1-4	Proizvodnja deklarisanih presadnica povrća (kontejnerskih)							
18.	Presadnice povrća (kornišona, salate, tikvica, špinata, celera, blitve, kukuruza šećerca)	0,00	0,05	-	-	-	-	kom
18a.	Presadnice povrća (krastavca, paradajza, paprike, patlidžana, kupusa, dinja i lubenice)	0,00	0,07	-	-	-	-	kom

18b.	Kalemljene presadnice povrća (krastavca, paradajza, paprike, patlidžana, kupusa, dinja i lubenice)	0,00	0,10	-	-	-	-	kom
	UKUPNO PROIZVODNJA DEKLARISANIH PRESADNICA POVRĆA (KONTENJERSKIH)	0,00						
	UKUPNO BILJNA PROIZVODNJA	303.680,20						
A/2	ANIMALNA PROIZVODNJA	Ostvarena novčana podrška u 2024. godini (KM)	Osnovno plaćanje pravne osobe i obrti (KM/lit, grlo, košnica, kljun i kg)	Osnovno plaćanje fizičke osobe (KM/lit, grlo, košnica, kljun i kg)	Dodatak na osnovno plaćanje (KM/grlo, košnica)	Dodatak za organsku proizvodnju (KM/grlo)		
A/2-1	GOVEDARSKA PROIZVODNJA							
1.	Svježe kravlje mlijeko	1.175.487,88	0,42/lit	0,40/lit	-	-		
1a.	Mliječne krave u sistemu otkupa mlijeka	0,00	0,00	-	-	-		
2.	Govede meso-tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja	260.500,00	300,00*/grlo	300,00*/grlo	-	-	200,00	
			700,00**/grlo	700,00**/grlo				
2a.	Govede meso - tov junadi od teladi iz uvoza	0,00	300,00*/grlo	300,00*/grlo	-	-	200,00	
			700,00**/grlo	700,00**/grlo	-	-	200,00	
3.	Rasplodna stoka - rasplodne junice	33.000,00	700,00/grlu	-	300,00	-	200,00	
4.	Goveda u sistemu kravatele	0,00	700,00/grlu	500,00/grlu	-	-	200,00	
	Ukupno govedarska proizvodnja	1.468.987,88						
A/2-2	OVČARSKA I KOZARSKA PROIZVODNJA							
5.	Svježe ovčije mlijeko	0,00	0,80/lit	0,60/lit	-	-		
6.	Svježe kozije mlijeko	0,00	0,80/lit	0,60/lit	-	-		
7.	Rasplodne stoka-ovce	145.740,00	70,00/grlo	35,00/grlo	-	-	20,00	
8.	Rasplodna stoka-koze	0,00	70,00/grlo	35,00/grlo	-	-	20,00	
	Ukupno ovčarska i kozarska proizvodnja	145.740,00						
A/2-3	SVINJOGOJSKA PROIZVODNJA							
9.	Svinjsko meso-tov svinja	0,00	100,00/grlo	70,00/grlo	-	-	40,00	
10.	Rasplodna stoka-krmače	0,00	400,00/grlo	300,00/grlo	-	-	60,00	
	Ukupno svinjogojska proizvodnja	0,00						
A/2-4	PERADARSKA PROIZVODNJA							
11.	18-sedmične pilenke	0,00	0,70/kljun	-	-	-		
12.	Matična jata-pilenke teških roditeljskih linija	75.063,60	1,80/kljun	-	-	-		
13.	Matična jata-pilenke lakih roditeljskih linija	0,00	1,80/kljun	-	-	-		
13a.	Uzgoj brojlera	324.052,50	0,25/kljun	-	-	-		
	Ukupno peradarska proizvodnja	399.116,10						
A/2-5	PČELARSKA PROIZVODNJA							
14.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	27.705,00	20,00/koš	15,00/koš	10,00***	-		
	Ukupno pčelarska proizvodnja	27.705,00						

A/2-6	RIBARSKA PROIZVODNJA					
15.	Slatkovodna riba	0,00	2,00/kg	-	-	-
16.	Morska riba	0,00	2,00/kg	-	-	-
	Ukupno ribarska proizvodnja	0,00				
	IZVORNE ZAŠTIĆENE PASMINE					
17.	Bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac u čistoj krvi	0,00	700,00/grlo	700,00/grlo	-	-
17a.	Bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac u tipu	0,00	500,00/grlo	500,00/grlo	-	-
18.	Pas tornjak	0,00	70,00/grlo	70,00/grlo	-	-
	Ukupno izvorne zaštićene pasmine	0,00				
	UKUPNA ANIMALNA PROIZVODNJA	2.041.548,98				
	UKUPNO ANIMALNA+BILJNA PROIZVODNJA	2.345.229,18				

* Za dužinu tova od 150 do 249 dana

** Za dužinu tova 250 i više dana

*** Uvjet, prodano minimalno 3 kg meda po košnici

Ukupna Federalna podrška za Grad Gračanica po modelu podrške proizvodnji u 2024.godini iznosi 2.345.229,18 KM, što je za 18.45 % više u odnosu na ukupnu podršku u 2023.godini, koja je u istoj iznosila 1.979.883,60 KM.

Kada su u pitanju pojedinačne proizvodnje, najveći iznos novčane podrške odobren je za proizvodnju svježeg kravljeg mlijeka i to 1.175.487,88 KM, što je 50,12 % od ukupnog iznosa podrške po modelu podrške proizvodnji, te za proizvodnju goveđeg mesa (tov junadi od teladi iz domaćeg) 260.500,00 KM, što je 11,11 % od ukupnog iznosa podrške po modelu podrške proizvodnji. U oblasti biljne proizvodnje najveći iznos odobren je za proizvodnju krmnog bilja 129.751,00 KM ili 5,53 % od ukupnog iznosa podrške po modelu podrške proizvodnji.

I pored dobro organizovanog otkupa mlijeka, edukacije farmera, organizovane nabavke kvalitetnih rasplodnih grla, za šta je najviše zaslužna ZZ "Gračanka", proizvodnja po jednom grlu je i dalje na relativno niskom nivou u odnosu na prosjek većine zemalja Evropske unije (oko 7,8 t), dok je u BiH prosjek oko 4,2-4,5 t, a što je posljedica korištenja pasmina koje često imaju niži genetski potencijal za proizvodnju mlijeka, odnosno nedostatka selekcijskog rada, nedostatka kvalitetne stočne hrane, neadekvatnih uslova držanja, ograničenog pristupa veterinarskoj skrbi, odnosno tehnološka zastarjelost na farmama.

Istraživanja su pokazala da su većina farmi, uz postojeću mliječnost grla, ekonomski neodržive bez značajnijeg iznosa sredstava novčane podrške, te da su u našim uslovima tek farme sa 15 i više grla ekonomski održive i profitabilne.

Od izuzetne važnosti za očuvanje i unapređenje animalne, odnosno prije svega govedarske proizvodnje, je i stvaranje uslova za obezbjeđenje kvalitetne i povoljne stočne hrane, u čemu značajnu ulogu ima novčana podrška za proizvodnju silažnog kukuruza iz Federalnog i Kantonalnog budžeta.

Radi analize efekata poticajnih mjera, u tabeli 2. prikazani su podaci o ostvarenim novčanim podrškama po modelu podrške proizvodnji iz Federalnog budžeta u posljednjih pet godine za Grad Gračanica.

Tabela 2.

r/b	Vrsta proizvodnje	Ostvarena novčana podrška (KM)	Ostvarena novčana podrška (KM)	Ostvarena novčana podrška (KM)	Ostvarena novčana podrška (KM)	Ostvarena novčana podrška (KM)
		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	BILJNA PROIZVODNJA					
1.	Proizvodnja hljebnih žita (pšenica, raž)	8.431,10	8.673,00	19.417,50	55.890,00	37.760,00
1.a	Hljebna žita-obeštećenje proizvodnje radi niskih prinosa i loše kvalitete	-	-	-	22.356,00	-
2.	Proizvodnja stočnih žita (stočni ječam, zob, kukuruz, tritikal)	6.389,00	15.804,70	26.614,20	69.425,15	85.354,00
2a.	Kukuruz u zrnu	-	-	-	-	0,00
3.	Proizvodnja krmnog bilja (silažni kukuruz, stočni grašak, grahorice)	53.969,20	51.184,60	52.245,84	93.676,93	129.751,00
4.	Uljarice	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Heljda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Ljekovito i aromatično bilje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Proizvodnja povrća	11.660,00	2.638,60	21.360,08	39.680,00	58.815,20
8.	Grožđe i masline	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Voće	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Duhan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO BILJNA PROIZVODNJA	80.449,30	78.300,90	119.637,62	281.028,08	303.680,20
	Proizvodnja deklarisanog sjemena					
11.	Strna žita (naturalno)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11a.	Strna žita (deklarisano)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Kukuruz, soje i suncokreta (naturalno)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12a.	Kukuruz, soje i suncokreta (deklarisano)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13.	Krompira (osnovno sjeme)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14.	Krompira (certificirano sjeme)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO DEKLARISANO SJEME	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Proizvodnja deklarisanog materijala					
15.	Krošnjastog voća	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16.	Jagodičastog voća (borovnica i brusnica)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16a.	Malina i kupina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16b.	Jagoda (frigo sadnica)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17.	Vinova loza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO DEKLARISANOG MATERIJALA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Proizvodnja deklarisanih presadnica povrća (kontenerskih)					
18.	Presadnice povrća (kontenjske)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	kontejnerske presadnice (salata, tikvica, špinat, celer, blitva, kukuruz šećerac i kornišon)					
18a.	Presadnice povrća (kontejnerske) paradajz, paprike, krastavac, patlidžan, kupus, dinja i lubenica)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18b.	Kalemljene presadnice povrća (kontejnerske)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO PROIZVODNJA DEKLARISANIH PRESADNICA POVRĆA (KONTENJERSKIH)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO BILJNA PROIZVODNJA	80.449,30	78.300,90	119.637,62	281.028,08	303.680,20
	ANIMALNA PROIZVODNJA					
	GOVEDARSKA PROIZVODNJA					
1.	Svježe kravlje mlijeko	884.240,82	865.581,18	942.260,47	1.093.987,88	1.175.487,88
1a.	Mliječne krave u sistemu otkupa mlijeka	-	-	-	-	0,00
2.	Goveđe meso- tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja	159.990,00	161.970,00	152.050,00	193.560,00	260.500,00
2a.	Goveđe meso-tov junadi od teladi iz uvoza	0,00	0,00	18.920,00	2.640,00	0,00
3.	Raspodne stoke – rasplodne junice	10.032,00	13.020,00	19.250,00	27.200,00	33.000,00
4.	Goveda u sistemu krava-tele	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO GOVEDARSKA PROIZVODNJA	1.054.262,82	1.040.571,18	1.132.480,47	1.317.387,88	1.468.987,88
	Ovčarska i kozarska proizvodnja					
5.	Svježe ovčije mlijeko	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Svježe kozije mlijeko	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Raspodne stoka-ovce	0,00	38.250,00	110.407,00	141.114,00	145.740,00
8.	Rasplodna stoka-koze	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Ukupno ovčarska i kozarska proizvodnja	0,00	38.250,00	110.407,00	141.114,00	145.740,00
	SVINJOGOJSKA PROIZVODNJA					
9.	Svinjsko meso-tov svinja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Rasplodna stoka-kрмаče	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Ukupno svinjogojska proizvodnja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	PERADARSKA PROIZVODNJA					
11.	18-sedmičnih pilenki	4.752,00	17.749,50	0,00	0,00	0,00
12.	Matična jata – pilenke teških roditeljskih linija	51.831,60	52.332,00	61.357,80	63.806,40	75.063,60
13.	Matična jata-pilenke lakih roditeljskih linija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13a.	Uzgoj brojlera	0,00	0,00	140.047,70	161.883,24	324.052,50
	Ukupno peradarska proizvodnja	56.583,60	70.081,50	201.405,50	225.689,64	399.116,10
	PČELARSKA PROIZVODNJA					
14.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	2.220,00	0,00	8.600,00	14.664,00	27.705,00

	Ukupno pčelarska proizvodnja	2.220,00	0,00	8.600,00	14.664,00	27.705,00
	RIBARSKA PROIZVODNJA					
15.	Slatkovodna riba	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16.	Morska riba	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Ukupno ribarska proizvodnja	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	IZVORNE ZAŠTIĆENE PASMINE					
17.	Bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac u čistoj krvi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17a.	Bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac u tipu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18.	Pas tornjak	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Ukupno izvorne zaštićene pasmine	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNA ANIMALNA PROIZVODNJA	1.116.054,42	1.148.902,68	1.452.892,97	1.698.855,52	2.041.548,98
	UKUPNO ANIMALNA+BILJNA PROIZVODNJA	1.196.503,72	1.227.203,58	1.572.530,59	1.979.883,60	2.345.229,18

Iz uporednih pokazatelja vidljivo je da je u prethodnim godinama primjećen postepen porast u ostvarenim iznosima podrški. Porast u realizaciji novčane podrške po modelu podrške proizvodnji je ostvaren zbog povećanja novčane podrške po obimu proizvodnje i zbog uvođenja novčane podrške za nove proizvodnje, dok se sa problemom pada obima poljoprivredne proizvodnje i dalje suočavamo.

U oblasti biljne proizvodnje to je posljedica nepostojanja zagarantovane otkupne cijene žitarica, otežanog pristupa tržištu, nelojalne konkurencije, nepostojanja kapaciteta za skladištenje i doradu voća i povrća, nepraktikovanja osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji i drugo.

U oblasti animalne proizvodnje, kao i prethodnih godina, primijetan je blagi porast iznosa novčane podrške u proizvodnji svježeg kravljeg mlijeka. U proizvodnji goveđeg mesa došlo je do povećanja iznosa ostvarene podrške po jedinici mjere, a samim tim i iznosa ukupne podrške. Za uzgoj rasplodnih junica, 2018. godine potpuno je ukinuta novčana podrška za fizička lica, što je značajno uticalo i na smanjenje ponude ove kategorije goveda na tržištu.

Pored navedenih problema, generalno dolazi do smanjenog interesa za proizvodnju u oblasti poljoprivrednog sektora, prije svega zbog niske produktivnosti, kako po jedinici proizvodnje, tako i po gazdinstvu. Posljedica je to nepostojanja jasne specijalizacije, niske tehničko-tehnološke opremljenosti gazdinstava, slabog nivoa upotrebe inputa, te značajne zavisnosti od vremenskih prilika. Tehničko-tehnološko i marketinško znanje proizvođača je na niskom nivou, što ima negativne posljedice po produktivnost sektora.

Sredstvima iz Budžeta Federacije u 2024.godini, dijelom su realizovane i mjere strukturne politike, kao razvojne komponente koje doprinose neophodnim strukturnim promjenama u pravcu povećanja tehničko-tehnološke opremljenosti, nivoa znanja i povećanja dohotka poljoprivrednih gazdinstava. Međutim, pomaci u povećanju produktivnosti proizvodnje, kao najvećeg problema poljoprivrede, su vrlo mali.

Po modelu ruralnog razvoja i modelu ostalih vrsta podrški, iz Budžeta Federacije BiH odobreno je ukupno 1.738.260,80 KM. U tabeli 3. prikazane su ove podrške po vrstama i odobrenim sredstvima.

Tabela 3.

R/br	Vrsta podrške	Iznos (KM)
D	MODEL RURALNOG RAZVOJA	
1.	MJERE ZA POVEĆANJE KONKURENTNOSTI	
D/1-2	Podrška investicijama u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije u saradnji s Razvojnou bankom Federacije BiH	
a)	Podrška investicijama u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije koja se realizuje u saradnji sa razvojnom bankom Federacije BiH u okviru mjera iz člana 15. st. a), b), c), d), e), f) i g) ovog Programa	0,00
D/1-3	Podrška investicijama u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije preko Federalnog ministarstva	
a)	Podrška investicijama u poljoprivredne mašine i priključne uređaje za biljnu ili stočarstvo	1.125.164,60
b)	Podrška investicijama u opremu za biljnu proizvodnju, stočarstvo ili ribarstvo	62.933,96
c)	Sufinansiranje nabavke visoko kvalitetene rasplodne stoke	213.472,91
d)	Podrška investicijama u izgradnju ili proširenje, odnosno opremanje novih građevinskih objekata u svrhu biljne proizvodnje, stočarstva ili ribarstva	183.551,02
e)	Podrška investicijama u podizanje trajnih nasada	0,00
f)	Podrška investicijama u izgradnju ili proširenje, odnosno opremanje novih građevinskih objekata u svrhu obavljanja dorade i prerade poljoprivrednih proizvoda	129.585,28
g)	Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva na izrazito siromašnim područjima sa nerazvijenom poljoprivredom proizvodnjom	0,00
D/1-4	Podrška mladim poljoprivrednicima	
a)	Pokretanje poslovanja mladih poljoprivrednika	0,00
D/2-1	Mjere za zaštitu ruralnog okoliša	
a)	Podrška certificiranju organske proizvodnje	0,00
	Ukupno model ruralnog razvoja	1.714.707,77
E	MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKE	
E/1-1	Sufinansiranje osiguranja	
a)	Sufinansiranje troška premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji	0,00
E/1-2	Sufinansiranje stručnih skupova, kongresa, simpozija, seminara i sajmova	0,00
E/1-3	Sufinansiranje projekata od značaja za Federaciju BiH	0,00
E/1-4	Sufinansiranje organizovanja poljoprivrednika	23.553,03
E/1-5	Sufinansiranje troškova standardizacija proizvoda , odnosno proizvodnje	0,00
E/-6	Podrška provođenju mjera zemljišne politike	0,00
	Ukupno model ostalih vrsta podrške	23.553,03
	UKUPNO MODEL RURALNOG RAZVOJA I MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKE	1.738.260,80
	UKUPNE NOVČANE PODRŠKE IZ BUDŽETA FEDERACIJE BiH ZA GRAD GRAČANICU U 2024. GODINI	4.083.489,98

Primjetno je povećanje iznosa novčanih podrški po modelu ruralnog razvoja, naročito podrške investicijama u poljoprivredne mašine i priključne uređaje za biljnu i stočarsku proizvodnju, a što je rezultat kupovine novih traktora i ostalih poljoprivrednih mašina koje će znatno olakšati radove na gazdinstvima.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, ukupne novčane podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju isplaćene iz Budžeta Federacije BiH iznose 4.083.489,98 KM dok su u 2023.godini iznosile 3.809.217,31 KM. Od ukupnog iznosa podrški po modelu podrški proizvodnji isplaćeni su poticaji u

iznosu od 2.345.229,18 KM a po modelu ruralnog razvoja i modelu ostalih vrsta podrški u iznosu od 1.738.260,80 KM.

II Realizacija novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Tuzlanskog kantona za 2024. godinu (u daljem tekstu: kantonalna podrška)

Novčane podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju, planirana Budžetom Tuzlanskog Kantona, dodjeljuje se fizičkim i pravnim licima na osnovu Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Tuzlanskog kantona (u daljem tekstu: Kantonalni zakon), ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj 8/14, 2/16, 4/18, 12/20 i 10/24) te na osnovu podzakonskih akata: Programa novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju i Pravilnika o ostvarivanju novčanih podrški po modelima podrške.

Budžetom Tuzlanskog kantona za 2024. godinu za realizaciju novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju planirana su sredstva u iznosu od 13.800.000,00 KM.

Vlada Tuzlanskog kantona je na prijedlog Ministarstva donijela Program novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2024.godini, kojim se utvrđuje visina sredstava za pojedine modele novčanih podrški, kriteriji za njihovo ostvarivanje i plan raspodjele sredstava po oblastima i vrstama novčanih podrški.

Programom je propisano da se korisnicima koji imaju registrovan obrt obračunava 20% veći iznos novčane podrške po jedinici mjere za biljnu i animalnu proizvodnju u okviru modela podrške proizvodnji.

Kantonalnim zakonom je osigurana harmonizacija mjera novčanih podrški na Kantonalnom i Federalnom nivou, te definisane mjere podrške poljoprivrednoj proizvodnji i mjere strukturne politike, koje bi trebale obezbijediti sigurnost i kontinuitet novčanih podrški, sa ciljem stvaranja i poticanja poljoprivredne proizvodnje, poboljšanja životnog standarda poljoprivrednih proizvođača, sa posebnim akcentom na stvaranju povoljnijih uvjeta za rješavanje njihovog radno-pravnog statusa.

Kantonalnim zakonom je propisano da se sredstva za novčane podrške obezbjeđuju u Budžetu Kantona za svaku kalendarsku godinu, kao i iz drugih izvora, te da visina sredstava za novčane podrške iznosi do 3,5 % vrijednosti poreskih prihoda godišnjeg Budžeta Kantona.

Kantonalnim programom su obuhvaćene proizvodnje za koje Federalnim programom nije predviđena novčana podrška, kao i proizvodnje za koje su postavljene visoke proizvodne kvote po jedinici proizvodnje na federalnom nivou, a koje su od interesa za razvoj ukupne poljoprivredne proizvodnje na Kantonu.

Kantonalnim programom obuhvaćene su novčane podrške u sklopu modela podrške proizvodnji i mjera strukturne politike, kroz model kapitalnih ulaganja i model ostalih vrsta podrški. Ovi modeli poticaja trebali bi imati ulogu u stvaranju uslova za povećanje obima i vrsta proizvodnji kao i zadržavanja stanovništva na selu.

U Tabeli 4. prikazan je raspored sredstava novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2023. godini, nakon donošenja Odluke o izmjenama Programa novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2024.godini, za sve općine i gradove na području Tuzlanskog kantona.

Tabela 4.

R/b	Vrsta podrški	Jedinica mjere	KM/ jedinici mjere	Plan podrški	
				Obim proizvodnje /jedinica mjere	Ukupan iznos / KM
1	2	3	4	5	6
A) MODEL PODRŠKE PROIZVODNJI					
1. BILJNA PROIZVODNJA					
1.1	Proizvodnja merkantilnog kukuruza	ha	700,00	357,00	249.900,00
1.2	Proizvodnja krastavca-kornišona za industrijsku preradu	kg	0,21	800.000,00	168.000,00
1.3	Proizvodnja merkantilnog krompira	kg	0,20	200.000,00	40.000,00
1.4	Proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru				
1.4.1	Proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru presadnicama koje je proizveo registrovani proizvođač nabavljenim u tekućoj godini	m ²	3,00	120.000,00	360.000,00
1.4.2	Proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru presadnicama iz vlastite proizvodnje	m ²	2,00	140.000,00	280.000,00
1.5	Proizvodnja jagode u zaštićenom prostoru				
1.5.1	Proizvodnja jagode u zaštićenom prostoru sadnicama koje je proizveo registrovani proizvođač nabavljenim u prethodnoj godini	m ²	3,00	290.000,00	870.000,00
1.5.2	Proizvodnja jagode u zaštićenom prostoru sadnicama starijim od jedne godine	m ²	2,20	300.000,00	660.000,00
1.6	Otkup voća	t	75,00	4.800,00	360.000,00
1.7	Proizvodnja gljiva	t	75,00	4.150,00	311.250,00
1.8	Proizvodnja komposta	t	70,00	3.250,00	227.500,00
1.9	Podizanje nasada jagodičastog voća (malina, kupina, jagoda, borovnica, ribizla i aronija)	ha	7.200,00	3,00	21.600,00
1.10	Proizvodnja sadnica jagodičastog i bobičastog voća (sadnice jagode)	kom	0,06	2.180.000	130.800,00
1.11	Proizvodnja krošnjastog voća -šljiva, jabuka, kruška, trešnja i višnja				
1.11.1	Proizvodnja šljive				
1.11.1.1	Proizvodnja šljive - ekstenzivni nasad	ha	880,00	460,00	404.800,00
1.11.1.2	Proizvodnja šljive - poluintenzivni nasad	ha	1.430,00	635,00	908.050,00
1.11.1.3	Proizvodnja šljive - intenzivni nasad	ha	1.870,00	235,00	439.450,00
1.11.2	Proizvodnja jabuke				
1.11.2.1	Proizvodnja jabuke - ekstenzivni nasad	ha	880,00	15,00	13.200,00
1.11.2.2.	Proizvodnja jabuke - poluintenzivni nasad	ha	1.870,00	21,00	39.270,00
1.11.2.3	Proizvodnja jabuke - intenzivni nasad	ha	3.300,00	132,00	435.600,00
1.11.3	Proizvodnja kruške				
1.11.3.1	Proizvodnja kruške - ekstenzivni nasad	ha	880,00	5,00	4.400,00

1.11.3.2	Proizvodnja kruške - poluintenzivni nasad	ha	1.650,00	17,00	28.050,00
1.11.3.3.	Proizvodnja kruške- intenzivni nasad	ha	2.750,00	115,00	316.250,00
1.11.4	Proizvodnja trešnje				
1.11.4.1	Proizvodnja trešnje - ekstenzivni nasad	ha	880,00	11,00	9.680,00
1.11.4.2	Proizvodnja trešnje -poluintenzivni nasad	ha	1.650,00	12,00	19.800,00
1.11.4.3	Proizvodnja trešnje intenzivni nasad	ha	2.420,00	5,00	12.100,00
1.11.5.	Proizvodnja višnje				
1.11.5.1	Proizvodnja višnje - ekstenzivni nasad	ha	880,00	5,00	4.400,00
1.11.5.2	Proizvodnja višnje - poluintenzivni nasad	ha	1.650,00	3,00	4.950,00
1.11.5.3	Proizvodnja višnje- intenzivni nasad	ha	1.870,00	7,00	13.090,00
1.12	Proizvodnja jagodičastog i bobičastog voća	ha	2.400,00	13,00	31.200,00
2. ANIMALNA PROIZVODNJA					
2.1	Uzgoj rasplodnih junica	grlo	1.000,00	1.300,00	1.300.000,00
2.2	Uzgoj rasplodne stoke-ovce	kom	35,00	8.000,00	280.000,00
2.3	Proizvodnja pilećeg mesa -brojleri	kljun	0,25	1.747.000,00	436.750,00
2.4	Proizvodnja konzumnih jaja	kljun	2,40	120.000,00	288.000,00
2.5	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	kom	15,00	13.651,00	204.765,00
3. SREDSTVA ZA ISPLATU DODATNE PODRŠKE ZA OBRTNIKE					346.391,95
4. PROIZVODNJA OD INTERESA ZA KANTON					
4.1	Proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka	l	0,10	28.258.000,00	2.825.800,00
4.2	Zdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda	kom	10,00	31.220,00	312.200,00
4.3	Podrška za unapređenje proizvodnje pilećeg mesa	kljun	0,04	5.200.000,00	208.000,00
5. REGRESIRANJE KAMATA					
5.1	Regresiranje kamata na kredite namijenjene otkupu poljoprivrednih proizvoda				34.100,00
6. PODRŠKA ORGANIZATORIMA PROIZVODNJE					
6.1	Podrška organizatorima proizvodnje u kooperaciji otkupa proizvoda iz kooperacije i prodaja tih proizvoda (kornišon)	kg	0,12	800.000,00	96.000,00
B) MODEL KAPITALNIH ULAGANJA					
1.	Nabavka nove opreme u animalnoj i biljnoj proizvodnji				
1.1	Nabavka nove opreme u animalnoj i biljnoj proizvodnji-oprema u stočarskim objektima, paneli i rashladni uređaji u hladnjačama				27.020,00
1.2	Sufinansiranje nabavke električnih pastira				40.850,00
2.	Izgradnja sistema protivgradne zaštite				
2.1.	Izgradnja sistema protivgradne zaštite (Teočak, Sapna i Kalesija)	kom			309.150,00
2.2	Nabavka raketa za sistem protivgradne zaštite	kom			90.000,00

3.	Sufinansiranje nabavke plastenika i visokih tunela				
3.1	Sufinansiranje nabavke plastenika i visokih tunela	kom			130.000,00
3.2	Sufinansiranje nabavke najlona za plastenike i visoke tunele	m ²			64.000,00
4.	Sufinansiranje izgradnje sistema za navodnjavanje				54.980,00
5.	Sufinansiranje nabavke rasplodne stoke-junice	grlo	800,00	355,00	284.000,00
C)	MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKI				
1.	Sufinansiranje realizacije projekata od značaja za Kanton				
1.1	Sufinansiranje stručnih publikacija, stručno usavršavanje kadrova iz poljoprivrede i razvoj asocijacija poljoprivrednih proizvođača				16.045,00
1.2	Podrška TV emisijama o poljoprivredi i promocija domaćih proizvoda televizijama sa područja Tuzlanskog kantona				40.000,00
D)	USLUGE ODRŽAVANJA SOFTVERA ZA PRAĆENJE ULAGANJA I ANALIZU ULAGANJA U OBLAST PODRŠKE PRIMARNOJ POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI U 2024. GODINI				15.000,00
E)	SUDSKE PRESUDE I RJEŠENJA PO ŽALBAMA I RJEŠENJA IZ PRETHODNIH GODINA				
1.	Ostvareno pravo po pravosnažnim sudskim presudama iz oblasti novčanih podrški iz prethodnih godina i pravosnažnim rješenjima donesenim u drugostepenom postupku po žalbama, kao i ostvareno pravo po osnovu Programa iz prethodnih godina, koje zbog administrativnih poteškoća nije realizovano.				30.000,00
UKUPNO					13.800.000,00

Pravilnicima po modelima podrški, propisani su uvjeti koje mora ispunjavati podnosilac zahjeva za ostvarivanje prava na novčane podrške, potrebna dokumentacija koja se prilaže uz zahtjev, način isplate novčanih podrški, obaveze koje korisnik mora ispuniti nakon što mu budu isplaćena sredstva i drugo.

Zahtjeve za kantonalne podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju korisnici podnose gradskoj službi nadležnoj za poslove poljoprivrede zajedno sa propisanom dokumentacijom.

Gradska služba zaprima, obrađuje, vrši provjeru dokumentacije, donosi rješenja, te sačinjava obračun novčane podrške. Kantonalno ministarstvo vrši provjeru rješenja, te ih dostavlja Ministarstvu finansija na isplatu. Pravno i fizičko lice koje je ostvarilo pravo na novčanu podršku (u daljem tekstu: korisnik) je obavezno dobijenu podršku namjenski koristiti, u suprotnom mu se uskraćuje pravo da konkuriše za sredstva podrške u naredne tri godine.

U Tabeli 5. prikazane su vrste podrški sa iznosom novčane podrške po jedinici mjere i ukupnim iznosom u 2024. godini iz Budžeta Tuzlanskog kantona za Grad Gračanica.

Tabela 5.

Vrsta proizvodnje	Iznos podrške
A. MODEL PODRŠKE PROIZVODNJI	
1. Biljna proizvodnja	
Proizvodnja merkantilnog kukuruza	162.934,80
Proizvodnja kornišona za industrijsku preradu	15.421,52
Proizvodnja merkantilnog krompira	0,00
Proizvodnja povrća u zaštićenom prostoru	27.194,00
Proizvodnja jagode u zaštićenom prostoru sadnicama koje je proizveo registrovani proizvođač nabavljenim u prethodnoj godini	2.970,00
Otkup voća	0,00
Proizvodnja gljiva-šampinjoni, bukovače i šitake	117.560,82
Proizvodnja komposta	81.942,00
Podizanje nasada jagodičastog voća (malina, kupina, jagoda, borovnica, ribizla i aronija)	0,00
Proizvodnja sadnica jagodičastog i bobičastog voća (sadnice jagode)	0,00
Proizvodnja krošnjastog voća (šljiva, jabuka, kruška, trešnja i višnja)	133.774,30
Ukupno biljna proizvodnja	541.797,44
2. Animalna proizvodnja	
Uzgoj rasplodnih junica	192.000,00
Uzgoj rasplodne stoke-ovce	0,00
Proizvodnja pilećeg mesa-brojleri	74.248,45
Proizvodnja konzumnih jaja	27.446,40
Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	24.285,00
Ukupno animalna proizvodnja	317.979,85
Proizvodnje od interesa za Kanton	
Proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka	289.113,40
Zdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda	38.120,00
Podrška za ublažavanje poremećaja na tržištu - proizvodnja pilećeg mesa	65.847,12
Regresiranje kamata na kredite namjenjene otkupu poljoprivrednih proizvoda	20.661,37
Podrška organizatorima proizvodnje u kooperaciji otkupa proizvoda iz kooperacije i prodaja tih proizvoda (kornišon)	46.476,30
Ukupno proizvodnje od interesa za Kanton	460.218,19
UKUPNO MODEL PODRŠKE PROIZVODNJI	1.319.995,48
B) MODEL KAPITALNIH ULAGANJA	
Nabavka nove opreme u animalnoj i biljnoj proizvodnji-oprema u stočarskim objektima, paneli i rashladni uređaji u hladnjačama	0,00
Sufinansiranje nabavke električnih pastira	0,00
Sufinansiranje nabavke rasplodne stoke-rasplodne junice	84.000,00
Izgradnja sistema protivgradne zaštite (Teočak, Sapna i Kalesija)	0,00
Nabavka raketa za sistem protivgradne zaštite	34.960,00
Sufinansiranje nabavke plastenika i visokih tunela	714,00
Sufinansiranje izgradnje sistema za navodnjavanje	0,00
UKUPNO MODEL KAPITALNIH ULAGANJA	119.674,00
C) MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKI	
Sufinansiranje stručnih publikacija, stručno usavršavanje kadrova iz poljoprivrede i razvoj asocijacija poljoprivrednih proizvođača	0,00

Podrška TV emisijama o poljoprivredi i promociji domaćih proizvoda javnim emiterima sa područja Tuzlanskog Kantona	0,00
UKUPNO MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKI	0,00
D) USLUGE ODRŽAVANJA SOFTVERA ZA PRAĆENJE ULAGANJA I ANALIZU ULAGANJA U OBLAST PODRŠKE PRIMARNOJ POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI U 2024.GODINI	0,00
E) OSTVARENO PRAVO PO PRAVOSNAŽNIM SUDSKIM PRESUDAMA IZ OBLASTI NOVČANIH IZ PRETHODNIH GODINA I PRAVOSNAŽNIM RJEŠENJIMA DONESENIM U DRUGOSTEPENOM POSTUPKU PO ŽALBAMA	0,00
UKUPNO PODRŠKE IZ BUDŽETA TK	1.439.669,48

Ukupna Kantonalna podrška za Grad Gračanica u 2024.godini iznosi 1.439.669,48 KM, što je za 114.424,45 KM više u odnosu na iznos novčanih podrški iz 2023.godine, koji je iznosio 1.325.245,03 KM.

Najveći iznos u 2024. godini odobren je za proizvodnju svježeg kravljeg mlijeka, ukupno 289.113,40 KM što je 20,08 % od ukupnog iznosa novčane podrške, a od biljne proizvodnje najveća sredstva su odobrena za proizvodnju merkantilnog kukuruza i to u iznosu od 162.934,80 KM što čini 11,32 % od ukupnog novčanog iznosa iz kantonalnog budžeta za Grad Gračanica.

Proceduru nabavke raketa za sistem protivgradne zaštite za Grad Gračanica provela je Gradska uprava Grada Gračanica, a navedena sredstva su doznačena iz kantonalnog budžeta.

Radi boljeg uvida u postojeće stanje, u tabeli 6. prikazani su podaci o ostvarenoj novčanoj podršci iz Budžeta Kantona u posljednjih pet godina za Grad Gračanica.

Tabela 6.

Red. broj	Vrsta podrške	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
	MODEL PODRŠKE PROIZVODNJI					
	BILJNA PROIZVODNJA					
1.	Proizvodnja kukuruza	44.008,40	47.047,88	94.076,58	114.229,91	162.934,80
2.	Proizvodnja kornišona za industrijsku preradu	6.096,92	7.533,48	7.895,81	13.609,35	15.421,52
3.	Proizvodnja merkantilnog krompira	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Proizvodnja povrća i jagode u zaštićenom prostoru	16.783,50	15.133,50	22.489,20	24.180,20	30.164,00
5.	Otkup voća za prodaju i izvoz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Proizvodnja voća	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Proizvodnja gljive (šampinjoni, bukovače, šitake)	26.226,00	39.406,60	65.059,80	73.787,23	117.560,82
8.	Otkup voća za preradu na području Kantona	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Proizvodnja komposta	25.110,00	38.259,00	50.271,84	63.576,00	81.942,00
10.	Podizanje nasada jagodičastog voća (malina, kupina, jagoda, borovnica,	0,00	0,00	0,00	600,00	0,00

	ribizla i aronija)					
11.	Podizanje nasada krošnjastog voća	0,00	0,00	0,00	2.520,00	0,00
12.	Proizvodnja presadnica povrća i ljekovitog bilja	0,00	0,00	0,00	0,00	
13.	Proizvodnja sadnica jagodičastog i bobičastog voća (sadnice maline)	0,00	0,00	0,00	0,00	
14.	Proizvodnja krošnjastog voća	133.155,00	147.135,00	154.030,60	158.605,07	133.774,30
15.	Proizvodnja jagodičastog voća	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO BILJNA PROIZVODNJA	251.379,82	295.190,46	393.823,83	451.107,76	541.797,44
	ANIMALNA PROIZVODNJA					
1.	Muzne krave u liniji otkupa mlijeka	90.580,00	110.904,00	197.800,00	373.008,00	-
2.	Vještačko osjemenjavanje plotkinja	8,113,50	-	-	-	-
3.	Proizvodnja pilećeg mesa	90.580,00	258.663,08	28.854,36	23.431,32	74.248,45
4.	Rasplodna stoka – rasplodne junice	0,00	23.200,00	50.400,00	85.800,00	192.000,00
5.	Proizvodnja konzumnih jaja	6.396,00	31.271,50	7.560,00	0,00	27.446,40
6.	Košnice pčela – uzgoj pčelinjih zajednica	8.745,00	21.630,00	16.710,00	19.435,00	24.285,00
7.	Uzgoj rasplodne stoke-ovce	-	-	-	-	0,00
	UKUPNO ANIMALNA PROIZVODNJA	318.163,82	445.668,58	301.324,36	501.674,32	317.979,85
	PODRŠKA ZA UBLAŽAVANJE SUŠE U 2021.GODINI					
1.	Proizvodnja kukuruza		18.288,90			
2.	Proizvodnja krošnjastog voća		9.564,00			
3.	Proizvodnja jagodičastog voća		0,00			
4.	Muzne krave		35.120,00			
5.	Proizvodnja pilećeg mesa		22.988,70			
6.	Proizvodnja konzumnih jaja		4.811,00			
7.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica		6.840			
	UKUPNA NOVČANA PODRŠKA ZA UBLAŽAVANJE SUŠE U 2021. GODINI		97.612,61			
	Novčana podrška za ublažavanje posljedica poremećaja na tržištu u poljoprivrednoj proizvodnji					
1.	Podrška za ublažavanje poremećaja na tržištu-			163.180,53	148.778,01	

	proizvodnja pilećeg mesa					
2.	Zdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda			25.434,00	30.260,00	
3.	Podrška za ublažavanje poremećaja na tržištu-muzne krave			170.200,00	0,00	
4.	Tov junadi			89.400,00	0,00	
	Ukupno novčana podrška za ublažavanje posljedica poremećaja na tržištu u poljoprivrednoj proizvodnji			448.214,53	179.038,01	
	Proizvodnje od interesa za Kanton					
	Proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka					289.113,40
	Zdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda					38.120,00
	Podrška za ublažavanje poremećaja na tržištu - proizvodnja pilećeg mesa					65.847,12
	Regresiranje kamata na kredite namjenjene otkupu poljoprivrednih proizvoda					20.661,37
	Podrška organizatorima proizvodnje u kooperaciji otkupa proizvoda iz kooperacije i prodaja tih proizvoda (kornišon)					46.476,30
	Ukupno proizvodnje od interesa za Kanton					460.218,19
	Regresiranje kamata na kredite namjenjene otkupu poljoprivrednih proizvoda	22.451,92	24.690,54	18.924,73	22.859,24	20.661,37
	Podrška organizatorima proizvodnje u kooperaciji otkupa proizvoda iz kooperacije i prodaja tih proizvoda	20.315,52	34.471,74	42.758,80	36.105,70	46.476,30
	UKUPNO MODEL PODRŠKE PROIZVODNJI	612.311,07	800.021,32	1.205,046,25	1.190.785,03	1.319.995,48
	MODEL KAPITALNIH ULAGANJA					
1.	Nabavka mehanizacije i opreme u animalnoj proizvodnji	6.168,83	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Nabavka osnovnog stada (teladi)	0,00	0,00	25.500,00	0,00	-
3.	Sufinansiranje nabavke rasplodne stoke-junice	0,00	0,00	60.000,00	103.000,00	84.000,00
4.	Izgradnja sistema protivgradne zaštite-nabavka raketa za sistem protivgradne zaštite	24.000,00	0,00	46.958,40	31.460,00	0,00
5.	Nabavka raketa za sistem protivgradne zaštite					34.960,00

6.	Sufinansiranje nabavke plastenika i visokih tunela	0,00	0,00	0,00	0,00	714,00
7.	Sufinansiranje nabavke električnih pastira					0,00
8.	Sufinansiranje izgradnje sistema za navodnjavanje					0,00
	UKUPNO MODEL KAPITALNIH ULAGANJA	30.168,83	0,00	132.458,40	134.460,00	119.674,00
	MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKI					
1.	Sufinansiranje realizacije projekata od značaja za Kanton	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Sufinansiranje proljetne sjetve u uslovima proglašenog stanja nesreće	100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Sufinansiranje jesenje sjetve u uslovima proglašenog stanja nesreće	13.151,19	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Sufinansiranje stručnih publikacija, stručno usavršavanje kadrova poljoprivrede i razvoj asocijacija poljoprivrednih proizvođača	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Podrška TV emisijama o poljoprivredi i promociji domaćih proizvoda javnim emiterima Tuzlanskog kantona	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Usluge održavanja softvera za praćenje ulaganje i analizu ulaganja u oblast primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u 2021. godini	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Sudske presude i rješenje po žalbama	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO MODEL OSTALIH VRSTA PODRŠKI	113.151,19	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNA PODRŠKA IZ BUDŽETA KANTONA ZA GRAD GRAČANICA U 2024.GODINI	755.631,09	897.633,93	1.337.504,65	1.325.245,03	1.439.669,48

U 2024. godini primjetno je povećanje iznosa ukupne podrške u odnosu na prethodnu godinu iz razloga što su novčane podrške po proizvodnoj jedinici uvećane za gotovo sve proizvodnje.

Kada je u pitanju kravlje mlijeko, za razliku od prethodnih godina predmet podrške nije bilo muzno grlo, nego je podrška isplaćena po litru proizvedenog svježeg mlijeka, te je samim tim došlo i do značajne promjene u ukupnom iznosu ostvarene podrške. Naime u 2024.godini je za proizvodnju svježeg kravljeg mlijeka isplaćeno 289.113,40 KM, dok je u 2023.godini za novčanu podršku za muzna grla u liniji otkupa mlijeka ostvaren iznos od 373.008,00 KM.

Novčana podrška za sufinansiranje nabavke rasplodne stoke-junice smanjena je sa 1.000,00 KM/grlo na 800,00 KM/grlo, tako da je za približno isti broj nabavljenih grla došlo do smanjenja iznosa ukupne podrške.

Povećanje iznosa ostvarene podrške za proizvodnju kukuruza može se objasniti povećanim iznosom podrške po proizvodnoj jedinici, sa 380,00 KM/ha na 700,00 KM/ha, iako je kantonalnim podrškama poticana samo proizvodnja merkantilnog kukuruza, dok je proizvodnja silažnog kukuruza poticana sa federalnog nivoa.

Iznos novčanih podrški za proizvodnju voća po jedinici mjere je povećan, ali je ukupni iznos podrške za Grad Gračanica smanjen, najviše iz razloga što je došlo do izmjene u Pravilniku, zbog čega veliki broj proizvođača nije ispunjavao propisane uslove za ostvarivanje novčane podrške, što je rezultiralo smanjenim brojem zahtjeva, a samim tim i umanjenim ukupnim iznosom.

Procentualno učešće Grada Gračanica u odnosu na druge općine i gradove u Federaciji BiH ostaje na gotovo istom nivou kao i ranijih godina. Slična situacija je i u većini gradova/općina Kantona. Razlozi za ovakvo stanje, dijelom su opisani u poglavlju o Federalnim novčanim podrškama, a jedan od razloga niske i neefikasne poljoprivredne proizvodnje. Kao najveći ograničavajući faktor povećanja njene konkurentnosti je i mali posjed, te dislociranost i usitnjenost parcela. Većina poljoprivrednog zemljišta je u vlasništvu vrlo velikog broja malih poljoprivrednih gazdinstava, koja nisu u mogućnosti ostvariti dohodak za primjeren životni standard, te obezbijediti potrebna sredstva za investiranje na gazdinstvu.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti mjerama zemljišne politike, koje će omogućiti povećanje nivoa korištenja raspoloživih obradivih površina, povećanje zemljišnih posjeda kojima raspolažu poljoprivredna gazdinstva, zaštitu i unapređenje plodnosti zemljišta, sprečavanje trajnog gubitka poljoprivrednog zemljišta plavljenjem i prenamjenom u građevinsko zemljište, te privođenje neobrađenog poljoprivrednog zemljišta poljoprivrednoj proizvodnji.

Provođenje ovih mjera zahtijeva nadogradnju postojećeg pravnog okvira i njegovu dosljednu implementaciju, posebno u dijelu koji reguliše promet, raspolaganje i korištenje poljoprivrednog zemljišta, zatim stvaranje institucionalnog okvira, odnosno uspostavu Agencije za poljoprivredno zemljište, te stvaranja tehničkih pretpostavki, odnosno uspostavu informacionih sistema koji će omogućiti monitoring zemljišta i usklađivanje podataka u zemljišno-knjižnim i katastarskim evidencijama sa stanjem na terenu.

III Realizacija novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Grada za 2024. godinu (u daljem tekstu: podrška Grada)

Na osnovu člana 60. i 61. Zakona o budžetima u Federaciji BiH („Službene novine FBiH, broj:102/13, 13/14, 8/15 i 9/15), člana 36. Statuta Grada Gračanica, („Službeni glasnik Grada Gračanica“, broj: 1/23) i člana 26. Odluke o izvršavanju Budžeta Grada Gračanica za 2024. godinu (Službeni glasnik Grada Gračanica, broj: 12/23), Gradonačelnik Grada Gračanica, donio je Program novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju iz Budžeta Grada za 2024. godinu.

Kroz program novčanih podrški iz Budžeta Grada Gračanica osigurana su sredstva za novčanu podršku poljoprivrednoj proizvodnji, a realizovani iznosi prikazani su u tabeli 7.

Tabela 7.

Red. broj	Vrsta podrške	Iznos podrške KM/jed.podrške	Ukupan obim proizvodnje	Ukupni iznos podrške (KM)
1.	Nabavka rasplodnih junica	150,00/junica	105	15.750,00
2.	Uzgoj pčelinjih zajednica-zdravstvena zaštita pčela i unapređenje pčelinjeg fonda	4,00/košnica	3.772	15.088,00

3.	Muzna grla u liniji otkupa mlijeka	90,00/grlo	838	75.420,00
4.	Proizvodnja pilećeg mesa-brojleri	0,045/kljun	1.588.547	71.484,62
5.	Proizvodnja povrća i jagode u plasteniku	0,50/m ²	14.687	7.343,50
6.	Proizvodnja konzumnih jaja	0,25/kljun	11.436	2.859,00
7.	Proizvodnja kornišona za industrijsku preradu	0,07/kg	72.652	5.085,64
8.	Uzgoj rasplodnih ovaca	2,50 KM/ovci	3.388	8.470,00
9.	Sufinansiranje nabavke plastenika površine 100 m ² - Muslim Aid Association	1.580,00 KM/plastenik	20	31.600,00
10.	Pomoć u sanaciji šteta na poljoprivrednim gazdinstvima			1.790,00
11.	Otkup poljoprivrednih proizvoda od proizvođača sa područja grada za potrebe humanitarnih organizacija Merhamet i Emmaus			36.316,54
12.	Finansiranje troškova prijevoza i distribucije goriva iz Federalnih robnih rezervi			2.808,00
13.	Podrška izložbi stočarstva Gračanica-Doboj Istok 2024			3.000,00
13.	Sufinansiranje troškova prijevoza na Sajam poljoprivrede u Novi Sad			1.500,00
14.	Sufinansiranje troškova prevoza na Sajam pčelarstva u Beograd UG „Lipa“ Stjepan Polje			700,00
15.	Sufinansiranje manifestacije „Orijada“, MZ Vranovići			150,00
	UKUPNO (KM)			279.365,30

Iz navedenih podataka vidimo da je najveći iznos sredstava isplaćen za poticaj dvije strateške proizvodnje za Grad Gračanica, govedarstvo i peradarstvo.

Pravo na podršku za svako grlo u liniji otkupa mlijeka ostvarili su vlasnici grla sa područja Grada Gračanica, u čije ime je organizator otkupa mlijeka, Gradskoj službi podnio zahtjev uz koji je priloženo rješenje sa obračunom za novčane podrške iz kantonalnog budžeta, čime se dokazuje ispunjavanje uslova za ostvarivanje podrške, a sve sa ciljem olakšavanja administrativnih procedura i ishodovanja dokumenata koje su poljoprivredni proizvođači obezbijedili za ostvarivanje novčanih podrški sa viših nivoa. Isplaćeno je 75.420,00 KM za 838 muznih grla, što je za 100 muznih grla manje nego u prethodnoj 2023.godini.

Pravo na podršku za svako utovljeno pile ostvarili su korisnici koji su ostvarili novčane podrške iz kantonalnog budžeta. Na području Grada Gračanica isplaćeno je 71.484,62 KM za 1.588.547 tovnih pilića što predstavlja neznatno smanjenje u odnosu na 2023. godinu.

Pravo na podršku za uzgoj rasplodnih ovaca ostvarili su korisnici koji su dostavili obrazac obračuna za novčanu podršku za uzgoj rasplodnih ovaca iz federalnog budžeta, a za tu svrhu iz Budžeta Grada Gračanica isplaćeno je 8.470,00 KM za 3.388 grla.

Pravo na podršku za svaku košnicu ostvarili su proizvođači sa područja Grada Gračanica koji su ostvarili novčane podrške iz kantonalnog budžeta, a isplaćeno je 15.088,00 KM za 3.772 košnica pčela.

I ove godine je zbog unapređenja poljoprivredne proizvodnje zadržana podrška za nabavku steonih junica, kako iz uvoza tako i na domaćem tržištu. Kako se radi o strateški važnoj proizvodnji i skupim grlima, pravo na podršku ostvarili su proizvođači sa područja Grada Gračanica za svako grlo za koje je dostavljen dokaz o izvršenoj kupovini. Novčana podrška isplaćena je za 105 grla, u ukupnom iznosu od 15.750,00 KM.

Novčana podrška za proizvodnju povrća i jagode u zaštićenom prostoru za 14.687 m² isplaćena je u iznosu od 7.343,50 KM.

U sklopu projekta „Ekonomsko osnaživanje socijalno i materijalno ugroženih osoba i mladih osoba kroz proizvodnju povrća u plastenicima“ Grada Gračanica u 2024. godini, na osnovu Sporazuma o saradnji sa NVO Muslim Aid Association, kojim su osigurana donatorska sredstva od strane NVO Muslim Aid Association 40 %, Grad Gračanica 40 % i vlastitog učešća korisnika 20 %, u cilju razvoja plastične proizvodnje na području Grada Gračanica, odabranim korisnicima dodijeljeno je 20 plastenika od 100 m² sa dodatnom opremom. Ukupna vrijednost projekta je iznosila 85.000,00 KM, od čega je učešće NVO Muslim Aid Association 38.600,00 KM, Grada Gračanica 31.600,00 KM i učešće korisnika 14.800,00 KM.

Pravo na dodjelu plastenika u ovom Projektu imale su socijalno i materijalno ugrožene osobe i mlade osobe u dobi od 18 do 35 godina sa područja Grada Gračanica, pod uslovom da posjeduju vlastito poljoprivredno zemljište ili je zemljište u vlasništvu članova uže porodice po uzlaznoj liniji (majka, otac, djed i dr.), kao i zemljište koje im je ustupljeno na korištenje ili u zakup na period ne manji od 3 (tri) godine, a koje je u neposrednoj blizini stambenog objekta u kojem stanuju (parcela za postavku plastenika ne može biti udaljena više od 1,0 km od mjesta stanovanja).

Pravo na dodjelu plastenika u ovom Projektu nisu imala lica koja su ostvarila pravo na donaciju, dodjelu ili sufinansiranje nabavke plastenika, od Grada Gračanica, nadležnih ministarstava, humanitarnih i drugih organizacija u posljednjih 6 (šest) godina, kao ni lica koja ne pripadaju kategorijama navedenim u prethodnom stavu.

Administrativnu obradu zaprimljenih prijava i odabir korisnika u skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju uslova, kriterija i postupka za ostvarivanje prava na dodjelu plastenika i opreme u Projektu „Ekonomsko osnaživanje socijalno i materijalno ugroženih osoba i mladih osoba kroz plastičnu proizvodnju povrća u plastenicima“ u 2024. godini na području Grada Gračanica, provela je Komisija koja se sastojala od tri člana, od kojih su dva predstavnici Grada Gračanica, a jedan je predstavnik Organizacije Muslim Aid Association.

Komisija je nakon Javnog poziva zaprimila 54 prijave. Nakon uvida u dokumentaciju i obilaska terena, utvrđeno je da uslove ispunjavaju 44 aplikanta, nakon čega je formirana bodovna lista na osnovu koje je odabrano 20 krajnjih korisnika.

Slika 1.

Slika 2.

Slika 3.

Slika 4.

Iz broja zaprimljenih prijava, vidljivo je da postoji veliki interes za plasteničku proizvodnju jer je to proizvodnja koja zahvaljujući produženoj sezoni uzgoja i većim i stabilnijim prinosima, omogućava proizvođačima da proizvedu višak proizvoda sa kojima mogu ostvariti dodatni prihod domaćinstvima. Važno je napomenuti da je u sklopu projekta, pored nabavke plastenika, izvršena i jednodnevna obuka svih korisnika, što u značajnoj mjeri doprinosi postizanju boljeg kvaliteta poljoprivrednih proizvoda i ostvarivanju viših prinosa.

Prijedlog Odsjeka za poljoprivredu je da svi zajedno iznađemo načine da se ovakvi i slični projekti češće realizuju, jer omogućavaju zainteresovanim poljoprivrednicima sticanje novih znanja i vještina u proizvodnji, postizanje boljeg plasmana proizvoda, proširenja proizvodnje i veće konkurentnosti na tržištu, te na kraju poboljšanja životnog standarda.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je 13.09.2024.godine donijela Odluku o ustupanju dizel goriva iz Federalnih robnih rezervi poljoprivrednim proizvođačima u Federaciji Bosne i Hercegovine broj 1454/2024 u ukupnoj količini od 2.290.000 litara.

Navedenom Odlukom gorivo je ustupljeno kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede i zadužena su kantonalna ministarstva da izvrše podjelu dizel goriva poljoprivrednim proizvođačima u Federaciji BiH na osnovu zvaničnih spiskova korisnika podsticaja u Federalnom

ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za one poljoprivrednike koji obrađuju zemljište i koji su prijavili poljoprivredne proizvodnje u 2024.godini. S tim u vezi Federalno ministarstvo je sačinilo spiskove poljoprivrednih proizvođača kojim je dodijeljeno gorivo na bazi prijavljenih površina obrađenog zemljišta za federalne podrške u 2024.godini.

Gradu Gračanica, prema dostavljenim spiskovima, dodijeljeno je ukupno 33.662,14 litara goriva za 144 poljoprivredna gazdinstva.

Dužnost Grada bila je da iz vlastitih sredstava organizuje preuzimanje sa terminala, prijevoz i raspodjelu dizel goriva za poljoprivredne proizvođače sa područja Grada, te da odredi lokacije i obezbijedi uslove na lokacijama (prisustvo vatrogasne službe, policije i drugih službi čije je prisustvo neophodno kako bi se izbjegli eventualni incidenti) na kojim će se vršiti isporuka gorivo poljoprivrednim proizvođačima, te obavijestiti poljoprivredne proizvođače o mjestu, vremenu i načinu raspodjele goriva. Troškovi preuzimanja, transporta i raspodjele goriva su finansirani iz Budžeta Grada Gračanica, za šta je izdvojeno 2.808,00 KM.

Pored novčane podrške, veoma bitno je istaknuti i institucionalnu podršku Grada u 2024.godini. Šalter za poljoprivredu je radio bez zastoja, a veliki dio usluga je pružan i putem telefona ili elektronske pošte.

Zahtjeve za kantonalne podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju poljoprivredni proizvođači su podnosili Gradskoj službi nadležnoj za poslove poljoprivrede, zajedno sa dokumentacijom. Zakonski rok za rješavanje zahtjeva i dostavljanje rješenja Ministarstvu TK radi isplate je 30 dana. Zbog teške situacije u poljoprivredi i što brže naplate odobrenih sredstava novčane podrške, u Odsjeku za poljoprivredu ljudstvo je angažovano na način da je omogućeno rješavanje zahtjeva u veoma kratkom roku, a većina je riješena u roku od 24-48 sati.

Pored naprijed navedenih sredstava, isplaćenih po osnovu usvojenog Programa novčane podrške u poljoprivredi, u Budžetu Grada Gračanica izdvojena su sredstva za funkcionisanje protivgradne zaštite, u koju svrhu se svake godine zaključuju dva ugovora sa dobavljačima, i to jedan za radarsko praćenje i osmatranje i drugi ugovor za dejstvovanje u slučaju elementarnih nepogoda za period trajanja protivgradne sezone (15.04.-15.10.) i za održavanje automatskih protivgradnih stanica (APGS) tokom cijele godine. U tu svrhu je iz Budžeta Grada Gračanica u toku 2024.godine utrošeno je 48.443,64 KM. Finansiranje nabavke raketa je izvršeno iz Budžeta TK na osnovu Programa podrški, što je prikazano u tabeli podrški iz Budžeta TK, kojim je odobreno dopunjavanje protivgradnih stanica do 12 raketa po jednoj stanici.

Isto tako je kroz Budžet Grada Gračanica za 2024. godinu data podrška radu i djelovanju Udruženju poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara, i u tu svrhu je kao i prethodnih godina izdvojeno 20.000,00 KM, što u mnogome olakšava prikupljanje dokumentacije i predaju zahtjeva za ostvarivanje prava poljoprivrednih proizvođača tokom cijele godine, a naročito u vrijeme predaje zahtjeva i ostvarivanja novčanih podrški u poljoprivredi.

IV Zaključna razmatranja i prijedlog mjera u cilju daljeg unapređenja primarne poljoprivredne proizvodnje i efekata novčane podrške

Analizom podataka o realizaciji novčanih podrški i aktualnom stanju poljoprivredne proizvodnje evidentni su brojni problemi i slabosti koji se najviše iskazuju kao:

- nedovoljna veličina zemljišnog posjeda
- neriješen status poljoprivrednog proizvođača
- klasična i tržištu neprilagođena proizvodna struktura
- nesređeni i nerazjašnjeni imovinsko-pravni odnosi
- niska produktivnost po jedinicama kapaciteta
- nizak nivo specijalizacije proizvodnje
- nedovoljna i neadekvatna tehnološka opremljenost

- nedostatak povoljnih kreditnih sredstava
- nizak nivo investiranja
- nedostatak prerađivačkih kapaciteta na području Grada i Kantona

Nažalost, ne postoji banka koja bi se bavila isključivo kreditiranjem poljoprivrede, niti se iz federalnog i kantonalnog budžeta izdvajaju sredstva koja bi omogućila realizaciju neophodnih strukturnih promjena. Poljoprivrednici su prinuđeni da uzimaju kredite od komercijalnih banaka i mikrokreditnih organizacija pod nepovoljnim uslovima, sa visokom kamatnom stopom i kratkim rokovima otplate, te su ulaganja u povećanje tehnološke opremljenosti minimalna, iako se kroz regres kamata na kredite za kapitalna ulaganja u poljoprivredi i ruralnom razvoju i preradi poljoprivrednih proizvoda i kredite namjenjene za otkup poljoprivrednih proizvoda, pokušava ublažiti nedostatak povoljnih kreditnih sredstava.

Posljednjih nekoliko godina susrećemo se sa sve češćim problemom koje poljoprivrednim proizvođačima nanose divlje svinje, uništavajući poljoprivredne usjeve, što predstavlja dodatnu nesigurnost u proizvodnji.

U skladu sa naprijed izloženim, u narednom periodu radi daljeg unapređenja poljoprivredne proizvodnje i efekata novčane podrške, mjere koje se na lokalnom nivou trebaju poduzeti su sljedeće:

- nastaviti sa izgradnjom sistema direktnih novčanih podrški iz budžeta grada, ali uz značajno povećanje ulaganja u strateške proizvodnje
- daljnjim razvojem sistema podrški u poljoprivrednoj proizvodnji i ruralnom razvoju preferirati robne proizvođače, odnosno one proizvođače koji ostvaruju značajnu proizvodnju i plasiraju svoje proizvode na tržište i onima kojima je to osnovna djelatnost
- provoditi kontinuiranu edukaciju poljoprivrednih proizvođača u pogledu primjene savremene tehnologije u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji
- tražiti od nadležnih da se pristupi izmjenama zakonske regulative u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu i Zakonu o lovstvu kako bi se spriječili problemi koje poljoprivrednim proizvođačima nanose divlje svinje

Kako bi poljoprivredna proizvodnja mogla da odgovori na izazove koje donose klimatske promjene i rastuće potrebe tržišta, neophodno je neprekidno ulagati u nove tehnologije, znanja i prakse. Bez ulaganja i inovacija, poljoprivreda rizikuje da postane neefikasna i nekonkurentna, što direktno ugrožava ekonomsku stabilnost i bezbjednost hrane.

Zato je važno da, kako država, tako i poljoprivredni proizvođači prepoznaju značaj istih kao prioritet, jer poljoprivreda nije luksuz već nužnost.